

Spravodajca ZÁKOPČIA 9.

Správy, oznamy, komentáre - všetko o živote a dianí v Zákopčí
JÚN 2011

350. výročie založenia obce
Zákopčie
(1661 - 2011)

História

Vznik obce Zákopčie

Počiatky trvalého osídlenia chotára terajšej obce kladieme do prvých desaťročí 17. stor., kedy si začali do tej doby voľne kočujúci valasi prebudovať dočasné koliby, v ktorých sa zdržiavali len časť roka, na trvalé sídla. Prvý písomný záznam o obci sa objavuje pod názvom Zakopcsany v urbári (písomnosti obsahujúcej súpis pozemkového majetku a povinnosti poddaných) feudálneho panstva Strečno z roku 1662. Podľa urbára panstva Budatín z roku 1690 obec založil v roku 1661 palatín František Vešeléni. Vznik obce bol aktom, ktorým sa spojilo do jedného administratívneho celku už v tej dobe existujúce samostatné drobné osídlenie voľne rozptýlené v chotári vymedzenom novej obci. Valasi sa v priestore neskoršej obce objavili už v prvých desaťročiach 16. stor. Hlavným zamestnaním valachov bolo horské pastierstvo a salašnícky chov valašského dobytka, najmä oviec a kôz, a remeselné spracovanie produktov z chovu dobytka (výroba syra a bryndze z mlieka a výroba huní z ovčej vlny). Valasi si na vhodných miestach vybudovali dočasné koliby a salaše, pri výbere miesta sa brali do úvahy rôzne okolnosti, predovšetkým dostatok pasienkových plôch v blízkosti dočasného sídla. Po vypasení pastviny v okolí prechodného sídla sa stáhovali na ďalšie miesto, po určitom čase, keď dorastla tráva na vypasených miestach, sa tam opäť vrátili. V záujme feudálnych páнов, po území ktorých valasi kočovali, bolo usadiť valachov na trvalom mieste a po dobe 6 - 20 rokov ich začať feudálnymi dávkami, tzv. valašským dvadsiatkom, t.j. po stanovenej lehoti, kedy boli oslobodení od platenia feudálnych dávok a robotníckych povinností (s výnimkou platenia poplatku za pasenie dobytka v pánskych lesoch), vyberať od nich feudálne poplatky, čo znamenalo ekonomický prínos vlastníkom panstiev. Zemepáni ich preto začali usadzovať na vhodných miestach trvalo neosídlených horných Kysúc alebo opustených domoch v starších dedinách dolných Kysúc. V prvých desaťročiach 17. stor. si začali valasi kočujúci so svojimi stádami v priestoroch neskoršieho Zákopčia pretvárať dočasné obydlia na trvalé, čím začalo vznikať trvalé osídlenie. Stalo sa to v období, kedy už valašské osídlenie prerastalo do kopaničiarskeho osídlenia. Valasi v blízkosti svojich stálych obydlí začali klčovať lesnaté a krovité plochy, čím vznikali kopanice s novou poľnohospodárskou pôdou, ktorú využívali na pestovanie poľnohospodárskych plodín alebo na nové pasienky.

Týmto začala zmena na pastierskeho spôsobu života valachov na pastiersko-roľnícky, ktorý je charakteristický pre kopaničiarske osídľovanie. Osídľovanie chotára, ležiaceho v juhovýchodnej časti Javorníkov v nadmorskej výške 470 - 875 m.n.m., viedlo počas kopaničiarskeho osídľovania k vytváraniu roztriatej zástavby, ktoré neumožnilo vznik kompaktnej zástavby vznikajúcej obce. V chotári budúcej dediny vznikli početné "dvory" (pláce) ako samostatné sídelné a hospodárske jednotky, nazvané menom prvého osadníka. Chotár neskoršej obce Zákopčie sa nachádzal v bývalom chotári obce Krásno, ktoré sa v roku 1549 dostalo do vlastníctva panstva Strečno, preto si na územie okolo horného toku Kysuce robilo nárok panstvo Strečno, v roku 1583 bolo územie okolo horného toku Kysuce prireknuté panstvu Budatín, s čím sa nezmierilo Strečno a naďalej sa domáhalo svojich práv. Panstvu Strečno sa v 17. stor. podarilo rozsudok z roku 1583 aspoň čiastočne modifikovať, čím sa stalo, že pôvodné osídlenie chotára Zákopčia vytvorené budatínskymi valachmi bolo prireknuté panstvu Strečno, ktorého spolužlastník František Vešeléni vytvoril z rozptýleného osídlenia v roku 1661 novú obec.

V roku 1752 použila obec svoju pečať, v znaku obce bola veverička na kríku, v rukopise nápis SIGILVM.PAGI.ZAKOPCZAE (pečať obce Zákopčie).

Na začiatku 18. stor. počet obyvateľov obce napriek nekludnej dobe stúpal, čo bolo dôsledkom prirodzeného prírastku obyvateľstva a príchodu nových osadníkov. V roku 1770 žili v obci rodiny 282 sedliakov

a 53 želialov, v roku 1784 bola obec už dosť zaľudnená, v 324 domoch žilo 370 rodín s 2019 obyvateľmi. Obec riadil ríchtár, 4 prisážní a 4 starší, zamestnancom obce bol aj notár. Nárast obyvateľstva v 18. stor. viedol k vzniku fary (1749), pri ktorej vznikla cirkevná škola, v roku 1801 bol postavený nový kostol sv. Jána Krstiteľa. Počet obyvateľov sa zvyšoval aj v prvých desaťročiach 19. stor.. Hlavným zdrojom obživy obyvateľstva bolo málo výnosné poľnohospodárstvo, najmä rastlinná výroba, postupne začal upadať chov oviec, zapríčinený aj tým, že stúpol záujem o drevo, ktoré sa stalo dôležitým prírodným bohatstvom. Po viacerých živelných pohromach a neúrodných rokoch v 30. rokoch 19. stor. zasiahol Kysuce prvá vlha vystáhovalectva, z obce sa časť obyvateľstva vystáhovala na Dolnú zem. Nepriaznivé životné podmienky viedli k ďalšej vlnie vystáhovalectva, ktorá obec zasiahla na konci 19. stor.. Pomerne veľká časť mužského obyvateľstva sa zdržiavala prechodne v cudzine, časť tam zostala natrvalo. Aj v 1. polovici 20. stor. bola hlavným zdrojom obživy málo výnosná poľnohospodárska výroba (pestovanie zemiakov, obilník, krmovín, zeleniny, chov hovädzieho dobytka, osípaných, oviec, hydin), málo úrodné polia pri pomerne nepriaznivých klimatických podmienkach a zastaranej technológií výroby dávali len malú úrodu, ktorá nestačila uživiť mnohopočetné rodiny, preto obyvateľstvo obce pri nedostatku pracovných príležitostí v priemysle a živnostach v regióne hľadal východisko v doplnkových zamestnaniah (drotárstvo, podomový obchod, sezónne poľnohospodárske práce, výroba rôzneho náradia), dochádzania za prácou na Ostravsko a vystáhovalectve do zámoria. Do života obyvateľov nepriaznivo zasiahol obe svetové vojny, muži museli narukovať a tarcha práce na poliach zostala na pleciach žien, starcov a detí. V 2. polovici 20. stor. prestalo byť poľnohospodárstvo hlavným zdrojom obživy, obyvateľstvo sa zamestnalo v priemysle, obchode a službách. Aj v 20. stor. si obec zachovala rozptýlené osídlenie, väčšina obyvateľov žila v osadách a samotách, viac-menej vzdielených od ústredia obce, v roku 1929 žilo mimo ústredia 94 % obyvateľov, v roku 1960 ešte 88,6 % obyvateľov. V 2. polovici 20. stor. sa obmenil aj bytový fond, kym v roku 1900 bolo v obci 570 budov, z toho len 8 kamenných alebo tehlových, ostatné boli drevenice, v roku 1970 tvorili domy - väčšinou murované - postavené po roku 1946 už 44,1 %, ale zároveň bolo v obci 16,2 % domov postavených pred rokom 1900.

Do 3. tisícročia vstúpila obec s 1795 obyvateľmi. V porovnaní s rokom 1940, kedy v obci v 722 domoch žilo 3636 obyvateľov, je to menej ako polovica. Je to dôsledok stáhovania sa obyvateľstva do priemyselných stredísk, v ktorých sa uskutočnila rozsiahla komplexná bytová výstavba. Tá však v poslednom desaťročí zanikla, čím pravdepodobne skončil odliv obyvateľstva z obcí do miest.

Pozvánka

Obec Zákopčie Vás všetkých pozýva na oslavu **350. výročia založenia obce** a zároveň aj na oslavu svätika sv. Jána Krstiteľa, patróna nášho kostola - **IV. ročník Kopaničiarskych hodov**.

Oslavy sa budú konať **26. júna 2011** v areáli Pod hríbom v časti Ústredie. Organizátor - Dobrovoľný hasičský zbor Ústredie v spolupráci s obcou Zákopčie pre Vás pripravil bohatý kultúrny program, na ktorom vystúpia umelci rôznych hudobných žánrov. Začína sa ráno o 7:15 hod. svätou omšou v našom farskom kostole v Zákopčí. Po nej bude nasledovať kultúrny program, ktorý bude trvať do 22:00 hod. Vstup je volný.

V nedeľu 26. júna 2011 sa na futbalovom ihrisku pri základnej škole uskutoční **II. ročník** futbalového turnaja **O pohár Fedora Flašíka**.

Všetci ste srdečne vítaní! Tešíme sa na Vás!

Upozornenie!

Vážení občania! Chceme na Vás týmto apelovať, aby ste triedeniu separovaných zložiek odpadu venovali viac pozornosti. Stále sa do jednotlivých zložiek dostáva odpad, ktorý tam nepatrí, sú to: znečistené plasty stavebných materiálov, plastové hračky a plastový nábytok nezbavený kovov, kovové a sklené obaly obsahujúce farbu, potraviny. Žiadame, aby ste do separovanej zložky - papier, plasty a sklenené odpady **neumiestňovali žiadou zdravotnícky materiál /použité plienky, injekčné striekačky, vývody z cievkovania močových ciest a použité plienky a taktiež zostatky potravín a bioodpadu /šupy zo zemiakov, kompoty a pod./, sklené fľaše musia byť čisté bez kovových uzáverov.** Taktiež je potrebné obaly z potravín **očistiť**, nakoľko skladovaním dochádza k hniuti a znehodnocovaniu väčšej časti separovanej zložky. Ak nedôjde k náprave budeme nútení vykonávať kontrolu vyseparovaných zložiek a u tých občanov, ktorí sa takýmto spôsobom zbavujú odpadu prestaneme separovaný odpad odoberať. Ved' už po niekoľkých rokoch a sústavného upozorňovania si myslíme, že by to mali občania vedieť, ale separovanie je čoraz horšie.

Ak sa pri náhodnej kontrole vriec pri zbere separovaného odpadu (plastov a skla) zistí, že obsahuje iné zložky odpadu, takéto vreca nebudú od občanov odobraté!

Termínovník zvozu odpadu

Popolnice s domovým odpadom sa odvážajú každý druhý týždeň, vo štvrtok a piatok.
Zber separovaného odpadu vytriedeného vo vreciach (PET fľaše, sklo) raz za mesiac.

Termíny separovaného zberu na druhý polrok 2011:

20. júl 2011 26. október 2011
17. august 2011 30. november 2011
21. september 2011

Termíny vývozu popolníc na druhý polrok 2011:

1. júl 2011	20. - 21. október 2011
14. - 15. júl 2011	3. - 4. november 2011
28. - 29. júl 2011	16. november 2011
11. - 12. august 2011	18. november 2011
25. - 26. august 2011	1. - 2. december 2011
8. - 9. september 2011	15. - 16. december 2011
22. - 23. september 2011	29. - 30. december 2011
6. - 7. október 2011	

Vytriedené druhy odpadu vo vreciach vyložte pred dom (na dostupné miesto) večer pred dňom vývozu alebo najneskôr ráno do 7: 30 hod. v deň vývozu separovaného odpadu !

V prípade zmien Vás budeme informovať obecným rozhlasom.

Rady pre domácnosť

Biele záclony budú opäť biele, keď do prania pridáme prášok do pečiva. **Cesnakom** proti škodcom izbových rastlín. Stačí zastrčiť do zeminy strúčik cesnaku.

Doska na krájanie. Sfarbenú dosku na krájanie najlepšie vyčistíme, keď ju vložíme na noc do octovej vody.

Chladnička. Ak umiestníme do chladničky mletú kávu v otvorennej nádobe zabráníme tvorbe nepríjemného zápachu. Uložené potraviny

nestratia čerstvosť, keď chladničku pravidelne zvnútra vyčistíme octovou vodou.

Klinčeky na muchy. Keď dáme na parapet mištičku a do nej asi 20 klinčekov, ktoré zalejeme vodou, nielenže nám príjemne rozvoňajú miestnosť, ale určite odpudia i otravné muchy. Pomôže aj párs zväzkov mäty piepornej, levandule alebo bazalka.

Lesklé poháre. Keď chceme, aby naše poháre zostali po umytí lesklé a pri sušení sa na nich neukladal vodný kameň, pri oplachovaní pridáme do vody pol šálky octu. Chvíľu ich necháme preschnúť a jemne preleštíme.

Linoleum. Životnosť linolea udržujeme tak, že ho vyčistíme zmesou pripravenou z polovice octu a polovice oleja. Čierne pruhy od gumových podrážok vyčistíme handričkou namočenou v liehu.

Mušky v izbových rastlinách. Aby sa okolo kvetináčov izbových rastlín neustále nemnožili malé mušky, posypeme zeminu vyluhovaným čajom.

Nádoba na chlieb (chlebník). Najlepšie ju udržíme v čistote a zabráníme tvoreniu plesne, keď ju budeme vytierať octovou vodou.

Ovocné mušky odletia, ak k miske s ovocím položíme otvorený sáčok škorice.

Páperové paplóny a vankúše vetráme v prievane, nie na priamom slnku, pretože perie vtedy vysychá, láme sa a tvorí prach.

Poškrabanie skličko na náramkových hodinkách preleštíme zubnou pastou a povrch bude pekne hladký a čistý.

Potuchnutý vzduch v skrini odstránime zrnkami kávy, alebo kúskom pomaranča s napichanými klinčekmi.

Škvry od kávy potierame vlhkou handrou so soľou dokiaľ škvra nezmizne.

Škvry od pera odstránime lakov na vlasy. Popísané miesto na odevi prestriekame lakov, necháme chvíľu pôsobiť a potom vyperieme.

Špáry medzi kachličkami. V kuchyni a kúpeľni budú zase biele, keď ich vycistíme zmesou prášku do pečiva a vody.

Upchatý odpad precistíme preliatím vriacej vody zo zemiakov, alebo prevareným nálevom z kyslých uhoriek, alebo nasypeme sódu bikarbónu a zalejeme horúcou vodou.

Vodný kameň odstránime octovou vodou. Octot môžeme nahradiať aj citrónom.

Vaňa bude pekná lesklá, keď ju potrieme zmesou soli, octu a acidofilného mlieka.

Zhrdzavené skrutky, s ktorými sa nedá pohnúť, stačí ich poliať kokakolou.

Zápach z tenisiek odstránime oregánovým olejom, rozpusteným v alkohole - použiť ako kvapky, či sprej.

Zlý vzduch v miestnosti odstránime, keď zapálime v popolníku bobkový list.

Žmolky z potáhov odstránime jelenicou na okná namočenou v octe, ktorou plochy zľahka pretrieme.

Veríme, že naše rady využijete vo svojich domácnostiah.

Štatistika

Manželstvo uzatvorili:

Ondrej Kubánek a Eva Stancová
Pavol Martoš a Bc. Alžbeta Kiklošová
Michal Franek a Veronika Macášková

"Milovať znamená žiť tak, aby sme jeden druhého nemuseli prosiť o odpustenie."

Narodili sa:

Karolína Holešťáková
Patrik Franek
Natalia Šulová

"Nech Vám z Vášho živého batôžteka šťastia nikdy neubudne."

Odišli do večnosti:

Anna Kontríková, Jozef Pištek,
Jaromír Švík, Jana Dudková,
Žofia Nekorancová, Verona Ščuríková,
Mária Račková, Mária Nagyová,
Ján Magát, Alojz Ceniga,
Ján Franek, Rudolf Čulák,
Františka Durajová, František Ondrašina,
Verona Birková, Milan Duban,
Zdeňka Valariková

"Aj slnko zapadá ústupom do noci, kto raz pút' dokonal nieto mu pomoci, posledný pozdrav tu šepneme do ticha, že sa raz stretneme je naša útecha."

OZNAM

Školské letné prázdniny sú v čase od 1.7.-2.9.2011.

V tejto rubrike chceme reagovať na Vaše otázky, pripomienky a návrhy. Svoje podnety môžete zasielať na adresu: Obecný úrad - Zákopcie, alebo elektronickou poštu na e-mail: obec@zakopcie.sk Podnet označte heslom "Spravodajca".

Spravodajca Zákopcia - vydáva: Obec Zákopcie, dňa 15.6.2011

Zodpovedný: Ing. František Hažík, starosta obce.

Počet exemplárov: 700 ks. Distribuované do domácností zdarma.

Naša webová stránka: www.zakopcie.sk